

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Martini Hertz Ramentorum Gellianorum ... mantissa

(VI et VII)

Hertz, Martin

Vratislaviae, 1869

urn:nbn:de:hbz:5:1-27873

d
8

gr.

II.

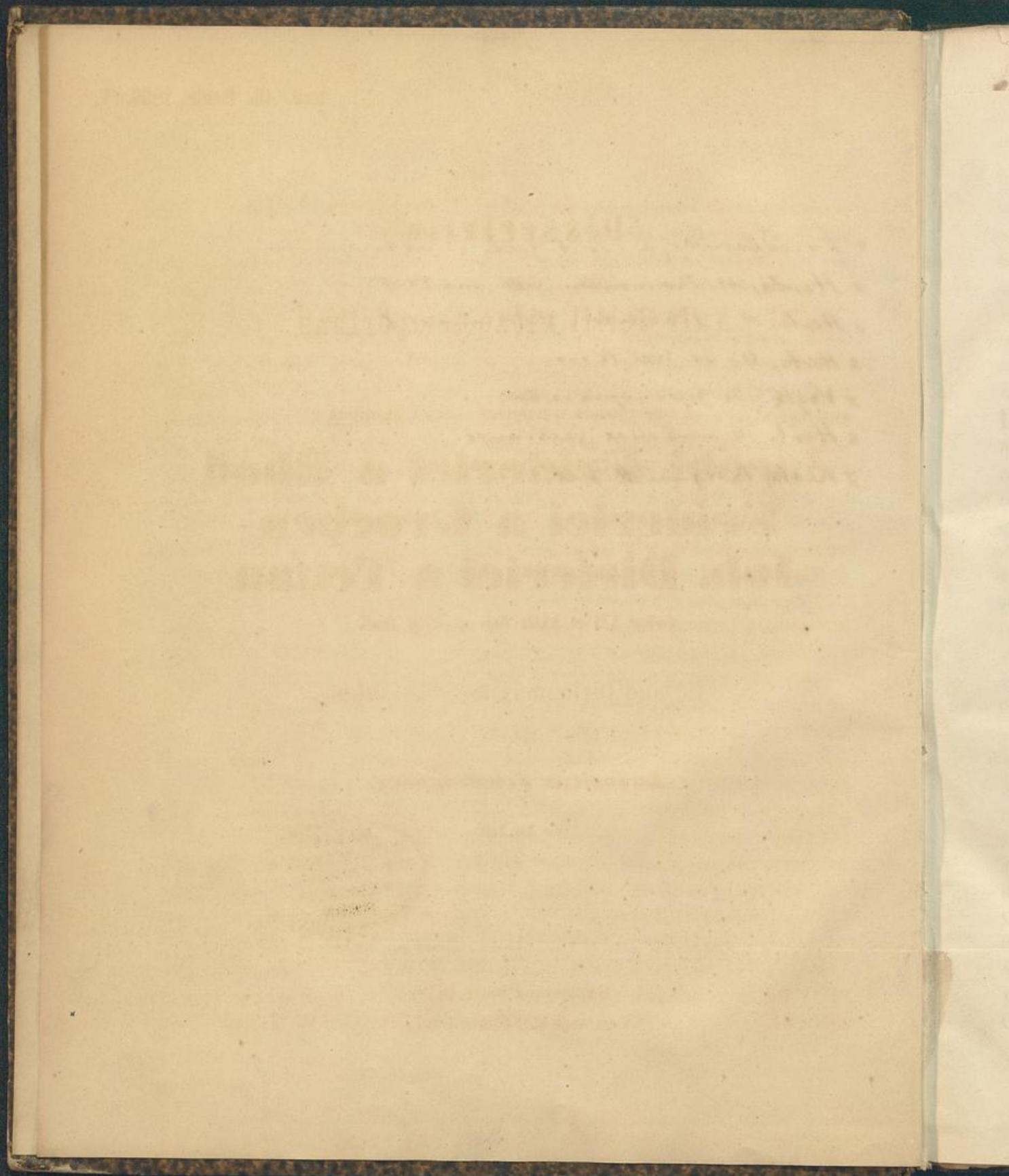
o

4⁰ Dd 418/2

Revision

2
3
4
5
6
7

- 1 Friedlaender, L. De A. Selli. las hemipontinae
- 2 Hertz, M. Ramenator. Selli. mant. II.
- 3 Hertz, M. Ramenator. Selli. mant. I
- 4 Hertz, M. De Selli. IV 1-4
- 5 Vogel. De Selli. copia venbor.
- 6 Hertz, M. vinduariae Selli. anae
- 7 Klotz, R. quierth. Selli.

2 D

INDEX LECTIONUM
IN
UNIVERSITATE
LITTERARUM VRATISLAVIENSI
PER AESTATEM A. MDCCCLXIX.

A DIE XII MENSIS APRILIS

HABENDARUM.

IN EST MARTINI HERTZ RAMENTORUM GELLIANORUM (VI ET VII) MANTISSA ALTERA.

TYPIS OFFICINAE UNIVERSITATIS (W. FRIEDRICH).

INDEX LECTIOMUM

UNIVERSITATE

LITTERARUM VRATISLAVIENSIS

PER VRSTATEM A. MDCCCLXIX.

A DIE XXI MENSIS APRILIS

HABENDAM.

INVT MARTIN HERZ HANZSTONCH GELLANORUM CVI ET VND NASTHSA AITRELT

INVT GELICINAE CONVERGENTIAE (W. FREDERICH)

VI.

Emendatur Gellio adhibito locus quidam Ammiani Marcellini.

Quod nuper in memoriam revocavi (horum ramentorum mantissae prioris p. 18 adn. *** coll. p. 16 adn. **) Ammianum Marcellinum Gellii esse studiosissimum, id aequè ad res a Gellio traditas spectat quam ad dictionem Gellianam. Stabilire poterat ipsa hac stili Ammianei proprietate advocata Mauricius Hauptius emendationes duas Ammianeas iam per se probabiles, quae inter alias plerumque et ipsas sive certas sive ingeniosas ac veri similes insertae leguntur prooemio indicii scholarum in universitate Berolinensi per aestatem a. MDCCCLXVIII habendarum praemisso p. 11 et p. 15. Quarum altera spectat ad Amm. lib. XVII, 7, 13*), ubi pro 'molestius' ex 'itus', quam scripturam librorum docet fuisse primariam, ab aliis male in 'molestus' correctam, adscitis extremis vocabuli praecedentis apicibus, 'imitus' scribendum esse recte vidit vir illustrissimus. Invenerat autem hoc voc. Ammianus apud Gellium II 30, 4; XVII 10, 13 (= Macr. Sat. V 17, 12) et, quem addere licet, Apuleium metam. IV 12 et IX 34, p. 245; 842 Hdb.**) Altera vero Hauptii coniectura ad Amm. lib. XVI 7, 8 pertinet. Dicuntur ibi spadones apud veteres fuisse, licet oppido pauci, fideles et frugi, sed ob quaedam vitia maculosi. 'Inter praecipua enim,' ait 'quae eorum quisque studio possederat vel ingenio aut rapax aut feritate contentior fuit aut propensior ad laedendum vel † ligendimus nimium blandus aut potentiae fastu superbior'. Hic pro vulgata lectione 'diligentibus' a Gelenio orta***) 'licentibus' felicissime a Hauptio recuperatum esse patet; iterum vero eam emendationem eo tueri licebat, quod hoc quoque vocabulum similiter positum apud Gellium certe invenerat Ammianus N. A. lib. XV 9, 4 'Immo, inquam, potius nos et quam audaces et quam licentes sumus, qui

*) 'Fiunt autem terrarum motus modis quattuor: aut enim brasmatiae sunt, qui humum molestius suscitantes sursum propellunt immanissimas moles' etc.

**) 'Imitus' minus probabiliter alteri Ammiani loco (XIV 1, 9) inferre voluit Hildebrand in adn. ad Arnob. V 10, ubi idem voc. non satis recte ab eo expellitur. Itidem in utramque partem ab eiusdem v. d. iudicio in adn. ad Met. lib. IV l. c. prolato discedo et in loco Mart. Cap. II § 139 scribendo, ubi idem adverbium spernit a Pontano pro librorum scriptura 'imitatus' recte excogitatum ac merito nuper ab Eyssenhardtio in verborum ordinem receptum, et in Minucii Oct. c. 22, 3, quem l. ex Gelenii coniectura recte sic edi iussit Halmius 'nutrix capella est et avido patri subtrahitur infans, ne voretur, et Corybantum cymbalis, ne pater audiat vagitus, tinnitus ('initus' cod. Par. et ed. princ. Rom.; 'ne pater audiat, vagitus imitus' Hildebr.) eliditur'. Idem voc. etiam in utroque loco Gelliano addubitatum esse ab U. F. Koppio ad Mart. Cap. l. c. non ignoro; at is in altero loco vel de librorum scriptura omnino falsus est, de altero Ludovici a Ian ad Macr. l. c. adnotationem attulisse sufficiat.

***) Alios vv. dd. conatus cf. in adn. ad h. l. ed. Wagnero-Erf. II 196.

frontem improbe indocteque non virili genere dicimus', etiamsi hic usus non proprie ad Gellium pertinet*). Tertius vero Ammiani locus eadem observatione adhibita rectius fortasse emendari poterit, quam vel ab Hauptio factum esse video. Eadem enim pag. 15, qua locum cum maxime propositum emendarat, uno quodam libri XXII loco interposito, sic pergit vir eruditissimus: 'Eodem libri XXII capite 16, 16 de doctis qui Alexandriae olim fuerunt hominibus sermo est: inter quos chalcenterus eminuit Didymus, multiplicis scientiae scriptis memorabilis'. hic 'scriptis' excogitatum est a Valesio minus scite: quamquam peius etiam Gruterus 'captu' scribendum esse coniecerat. nimirum in Accursii Gelenii-que exemplaribus legitur 'coepti', in libro Vaticano 'copti'. facili et certa emendatione scribendum est 'multiplicis scientiae COPIA memorabilis'**).

Atque hoc sensui certe optime satisfacit; sed aegre sane perspicitur, quomodo vocabulum tam usitatum sic foede mutilari potuerit. At optime vitii huius origo perspicitur, si assumptis insequentis vocabuli 'memorabilis' litteris initialibus, semel, ut fere fit, scriptis cum iterandae essent, una tantum littera in optimi libri Vaticani scriptura mutata, COPRIME pro CVPRIME s. CVMPRIME positum restituimus. Id vocabulum Ammianus desumpsit ex Gellio XVII 2, 14, qui Claudii quodam Quadrigarii loco, ubi id vocabulum legitur***), proposito "Adprime" ait 'crebrius' est, 'cumprime' rarius traductumque ex eo est, quod 'cumprimis' dicebant pro eo quod est 'inprimis'. Genetivus vero a 'memorabilis' pendens explicatione atque analogia non magis caret, quam is, quem nuper auctore Th. Mommsenio Gellio IV 1, 1 restituendum esse duxi 'grammaticae rei eruditior'****); similis genetivi exemplum fortasse hic ipse Ammiani locus praebet, ubi Aristarchus satis mire dicitur 'grammaticae rei donis†) excellens', in quo latere censeas 'grammaticae eruditionis excellens'. Sed hoc eo minus praestare ausim, quod fortasse vel apud Gellium scriptura a libris mss. tradita servanda est.

VII.

Condicionibus quae inter Gellium et Favorinum intercesserint examinatis disputatur de fonte cap. N. A. lib. XIV 6.

Gellius in praefatione Noctibus Atticis praemissa de ipso hoc librorum suorum titulo disputans (§ 4) dicit se idcirco eos inscripsisse noctium esse Atticarum, quoniam longinquis per

*) Apuleio allato voc. 'reserare' usum Ammianum ipse Hauptius munit p. 17; eidem 'ansula' quoque vocabulum acceptum referri poterit Ammiano XXVIII 1, 36 restitutum p. 17 sq. v. Apul. met. IV 3 et XI 4 p. 218; 993 Hild.

**) Sic Voss. teste M. Schmidt Did. fr. p. 399, qui h. l. et ipse sic affert et l. cum maxime c. et p. 5 et p. 8.

***) 'M. Manlius, quem Capitolium servasse a Gallis supra ostendi cuiusque operam cum M. Furio dictatore apud Gallos cumprime fortem atque exsuperabilem respublica sensit, is et genere et vi et virtute bellica nemini concedebat'.

†) De v. l. librorum mss., qui fere 'grammaticae rei ditior' s. 'dicior' exhibent cf. A. Gellii q. ad ius pertinent capp. quattuor p. 9; fort., si omnino mutatione opus est, tantum 'grammaticae eruditior' scribendum est.

††) 'donis' Regius 'domis' Colbert. 'doctrinis' olim vg. 'Ditior ille animi' ap. Stat. legitur Theb. III 481.

hiemem noctibus in agro terrae Atticae commentationes illas ludere ac facere exorsus sit, nihil imitatus festivitates inscriptionum, quas plerique alii utriusque linguae scriptores in id genus libris fecerint. 'Nam' inquit (§ 5) 'quia variam et miscellam et quasi confusaneam doctrinam conquisiverant, eo titulos quoque ad eam sententiam exquisitissimos indiderunt'. Tum § 6 sqq. talium inscriptionum catalogum congegit duce partim Plinio nat. hist. praef. § 23 sqq., Musarum, Silvarum, *Πέλων, Ἀναλθρίας κέρας* etc., quarum enumerationem satis amplam claudit additis verbis 'et quaedam alia inscripta nimis lepida multasque prorsum concinnitates redolentia'. Quibus simplicitatem suam denuo opponens 'Nos vero,' ait (§ 10) ut captus noster est incuriose et inmediate ac proprie etiam subrustice ex ipso loco ac tempore hibernarum vigiliarum Atticas noctes inscripsimus, tantum ceteris omnibus in ipsius quoque inscriptionis laude cedentes, quantum cessimus in cura et elegantia scriptiois'. Modestis his verbis arrogantiam quandam subesse atque *εἰρωνείαν* vix negabimus; si vero examinamus, quorum demum librorum titulos protulerit, eos partim certe inveniēmus ad summos scriptores pertinere, quorum admiratione Gellium quoque teneri vel expressis eius verbis vel ea ratione, qua eorum scriptis utitur, manifestum est, veluti, ut nonnullos tantum delibem, ad Aristotelem, Varronem, Atticum, Aurelium Opilium, Masurium Sabinum*). Neminem vero fere ex omnibus his crebrioribus laudibus effert quam Favorinum Arelatensem, ad quem *παντοδαπῆς ἱστορίας* mentionem (§ 8) pertinere patet**). Non tantum 'philosophum' hunc — nam ita fere eum appellare solet —, ut artius se cum eo coniunctum significet, suum ('nostrum') nominat (III 3, 6; V 11, 8; XVII 12, 1; XVIII 7, 2), sed videmus eum constantissime et summa fere cum hominis admiratione lateri eius adhaerere: convictorem Favorini se praebet (II 22; III 19), comitatur eum non tantum sive ad Frontonem pedibus aegrum aliumve quem aegrotantem visitandum (II 26; XVI, 3, 2), sive ad hominem aliquem nobilem filio auctum gratulandum (XII 1), sive ad Caesaris salutationem consulemve opperendum (IV 1; XIII 25), sed etiam Ostiam (XVIII 1), neque minus, cum Favorinus aliquando in hospitibus alicuius Antiatem villam aestu anni concessit, ad eum videndum Roma venit (XVII 10). Disputationibus a Favorino institutis se affuisse saepiuscule Gellius narrat: quo primum tempore a praetoribus lectus in iudices sit, se Romae plurimum Favorinum sectatum esse perhibet eiusque consilium de rebus ad iudiciale hoc officium pertinentibus expetit (XIV 2), imprimis vero ex lib. XVI 3, 1, quanta haec et familiaritas et admiratio fuerit perspicimus, ubi 'cum Favorino' ait 'Romae dies plerumque totas eram tenebatque animos nostros homo ille fandi dulcissimus atque eum quoquo iret quasi ex lingua prorsum eius apti***) prosequeremur; ita sermonibus usquequaque amoenissimis demulcebat'. Sic alio quodam loco (XII 1) enarratis, quae Graeca, qua uti fere solebat, oratione de infantibus ipsis matrum uberibus alendis protulerat Favorinus, eius quidem sententias, quantum meminisse potuerit, se retulisse dicit Gellius, 'amoenitates vero' ait (§ 24) 'et copias ubertatesque verborum Latina omnis facundia vix quaedam indipisci

*) Cf. de toto h. l. Mercklin ann. phil. suppl. III 671 sqq.

**) De hoc Favorini opere praeter Nietzscheium infra adhibendum v. I. L. Marres diss. de Fav. Arelat. vita studiis scriptis Trai. a. R. MDCCCLIII p. 76 sqq.; 109 sqq. cf. lit. Centralbl. 1854 p. 13; Mercklin l. c. p. 677.

***) Sic coni. Stephanus spec. emend. p. 158 sq., Vogel de A. Gellii vita etc. p. 6; vg. 'capti' cf. VII 2, 1.

potuerit, mea tenuitas nequaquam' (cf. etiam II 22, 27; IX 8, 4). In philosophia sane et in litteris Graecis praesertim habitare videmus Favorinum; sed apud eundem etiam de rebus ad litteras et ad linguam Latinam pertinentibus disputantem videmus Gellium eique in his controversiis non mediocris auctoritas tribuitur (cf. I 10; 21; II 22, ubi aequae de Latinis ac de Graecis ventorum nominibus 'summa cum elegantia verborum totiusque sermonis comitate atque gratia' disseruisse dicitur l. supra c.; III 3, 6; III 19 etc.). Quid ea de re Gellius opinetur, habitu omnium locorum, ubi Favorini mentio fit, accurate examinato iis ipsis verbis mihi videtur exprimi, quibus ipse Favorinus respondisse fertur homini, qui de vocabuli alicuius Latini significatione quaerenti ei trita ac vulgaria proposuerat: 'Etiam si' inquit Favorinus (XIII 25, 4) 'opera mihi princeps et prope omnis in litteris disciplinisque Graecis sumpta est, non usque eo tamen infrequens sum vocum Latinarum, quas subsicivo aut tumultuario studio colo, ut hanc ignorem manubiarum interpretationem vulgariam, quod esse dicantur manubiae praeda'. Tum autem accuratissima disputatione utriusque linguae monumentis ad rem expediendam in auxilium vocatis ipse quaestionem a se propositam ita exsolvit, ut antiquitatum quoque Romanarum se praebeat peritum. Num revera ipsissima haec aliquando protulerit Favorinus, affirmari non potest: sed imaginem certe eius rationis, qua de his materiis disserere ille solebat, his ac similibus Gellius proposuit. Quanti vero eum aestimarit, id imprimis ex iis locis elucet, ubi cum hominibus quibusdam primariis disputantem eum inducit, qui ipsis iis disciplinis proprie operam navabant, quas subsicivo aut tumultuario studio se colere profitetur Favorinus loco cum maxime commemorato apud Gellium summam eius modestiam aperte significaturum. Sane enim concedendum est, et Frontonem lib. II cap. 26 et Sex. Caecilium lib. XX cap. 1 tamquam Favorino superiores scientia sive linguae Latinae sive iuris Romani repraesentari: sed summi illi viri maxima cum urbanitate tamquam pares*) cum eo disputant ac lenis illa admonitio, qua Fronto erga Favorinum utitur**), magnopere abest ab importuna et arroganti illa superbia, qua, ut hoc exemplo defungar, grammaticum 'haud incelebri nomine Romae docentem' ab eo tractari videmus in disputatione de voc. 'praeterpropter' instituta lib. XIX cap. 10. Alter vero locus, ad quem modo provocavi, notissimam illam continet disputationem inter Favorinum et Sex. Caecilium institutam de legibus duodecim tabularum, quas Favorinus non minus cupide a se lectas esse dicit quam illos decem libros Platonis de legibus. Ibi postquam verba fecit Favorinus, Gellius, ut suam certe et ipse admirationem declaret, Sex. Caecilio utraque manu Favorinum amplexo haec verba tribuit: 'tu es' inquit (§ 20) 'unus profecto in nostra memoria non Graecae modo, sed Romanae quoque rei peritissimus. Quis enim philosophorum suae disciplinae leges tam scite atque docte callet quam leges tu nostras decemvires percalluisti? sed quaeso tecum tamen, degrediare paulisper curri-

*) 'Summ' ipse Fronto nominat l. infra p. sq. n. *** commemorato. Nam nullum alium Favorinum ibi significari patet.

**) Contendit ibi Favorinus plura esse in sensibus oculorum quam in verbis vocibusque colorum discrimina eamque se vocum inopiam in lingua magis Latina videre ait quam in Graeca. 'Tum Fronto ad Favorinum (§ 7) 'non infitias' inquit 'imus, quin lingua Graeca quam tu videre elegisse (sic Th. Mommsenius pro 'legisse') prolixior fusiorque sit quam nostra; sed in his tamen coloribus quibus modo dixisti' (rufo sc. ac viridi) 'denominandis, non proinde inopes sumus ut tibi videmur'.

culis istis disputationum vestrarum academicis omissoque studio quicquid lubitum est arguendi tuendique consideres gravius, cuiusmodi sint ea quae reprehendisti nec ideo contemnas legum istarum antiquitates, quod plerisque ipsis iam populus Romanus uti desiderit etc. Quanti vero mores et ingenium Favorini Gellius aestimaverit ex ea quoque ratione elucet, qua post utramque disputationem apud eum se gerit: aequae ac reliqui omnes, qui aderant, Favorinus quoque Sex. Caecilius dissertationem laudasse atque adprobasse dicitur, Frontoni vero et modeste et eleganter scite adiecto aliquo litterarum quoque Latinarum peritiae documento respondere eum videmus. Quantopere vero studia grammatica, ad linguam quoque Latinam spectantia, et philosophia in Favorino coniuncta esse arbitratus sit Gellius id maxime ex disputatione non minus nota de penus voc. significatione atque usu (III 1) elucet, cum ex verbis Favorini (§ 18) 'haec' (ex grammaticorum sc. et Ictorum litteris petita) 'ego, cum philosophiae me dedissem, non insuper tamen habui discere, quoniam civibus Romanis Latine loquentibus rem non suo vocabulo demonstrare non minus turpe est quam hominem non suo nomine appellare', tum ex iis, quae post ipsa haec verba totius disputationi tamquam clausulam addit Gellius: 'sic Favorinus sermones id genus communes a rebus parvis et frigidis abducebat ad ea quae magis utile esset audire ac discere, non allata extrinsecus, non per ostentationem*', sed indidem nata acceptaque'.

Rarius librorum a Favorino conscriptorum in Noctibus Atticis memoriam facit Gellius, aequales, quos praeter omnes admirabatur et ex quorum ore pendebat, sermocinantes potius inducere quam describere solitus, veluti Frontonis Herodisque Attici scriptorum nulla apud eum extat memoria.**)

Favorini vero scripta ter commemorat; ex quibus locis unus spectat ad ἀδόξους ὑποθέσεις, quas veterum non modo sophistarum, sed philosophorum quoque vestigiis insistens adamarit Favorinus 'vel ingenio' ut Gellius ait 'expergificando ratus idoneus vel exercendis argutiis vel edomandis usu difficultatibus'; modeste igitur Gellius, qui id genus non ita magni facere videtur***), excusare quodam modo et explicare studet, quid virum a se adamatum et tanti aestimatum ad 'infames' has 'materias' tractandas commoverit; tum autem in his quoque artem eius admiratus, addit eum cum Thersitae laudes quaesiverit et cum febrim quartis diebus recurrentem laudaverit 'lepida sane multa et non facilia inventu in utramque causam dixisse eaque scripta in libris reliquisse'. Reliqui autem duo loci ad philosophiae spectant historiam; atque horum quidem altero (XI 5) exposita σκεπτικῶν doctrinae summa, Favorinum quoque super hac re 'subtilissime argutissimeque' decem libros composuisse dicit *Περὶ ὁρῶντων τρόπων* inscriptos, altero vero (X 12, 9 sq.) commemoratis reiectisque quibusdam commentis de Democrito philosopho traditis, 'sed id' pergit

*) Verba 'non per ostentationem' a Mommsenio perprobabiliter pro insitiis haberi significavi nuper cum hoc caput ederem; ipse Mommsenius paulo post de hoc capite disputans in symb. Bethmanno Hollwegio oblatum p. 83 sqq. eorum mentionem non fecit.

**) cf. Mercklin ann. phil. suppl. III 676 sq.

***) Magnopere vero in eo offendere, quod his quoque operam dabat Favorinus, non poterat ardentissimus fere Frontonis admirator, cum is quoque laudibus et neglegentiae et fumi ac pulveris, quarum fragmenta hodieque supersunt (p. 211 sqq. ed. Nab.), conscribendis operam navarit. Atque ibi Favorini quoque 'sui' pigmentorum mentionem in loco hodie satis mutilo inicit Fronto p. 215.

(§ 9) 'quod Archytam Pythagoricum commentum esse atque fecisse traditur neque minus admirabile neque tamen vanum aequè videri debet. Nam et plerique nobilium Graecorum et Favorinus philosophus memoriarum veterum exequentissimus affirmatissime scripserunt, simulacrum columbae e ligno ab Archyta ratione quadam disciplinaque mechanica factum volasse, ita erat scilicet libramentis suspensum et aura spiritus inclusa atque occulta concitum' atque tum ipsa Favorini verba apponit, quae mutilata ad nos pervenerunt.*)

Omnes has laudes sincere esse eoque sinceriores, quo magis candida quoque ac modesta earum rerum significatio adsit, in quibus summis certe in hoc studiorum genere hominibus paulo inferior visus sit Favorinus, homo secundum Gellii certe sententiam in rebus ad philosophiam et ad litteras Graecas pertinentibus primarius, sed ne accurata quidem et vel grammaticorum Romae haud incelebrium scientia accuratiore litterarum Latinarum cognitione destitutus, id nemo infitiabitur, qui paulo accuratiorem cum Gellio, homine mediocri sane ingenii, sed non minus docto et accurato quam integro et sincero, notitiam contraxit. Non abest sane a viro ceterum modestissimo arrogantia quaedam, si de hominibus doctis loquitur a recta ut ipsi videtur studiorum via ac methodo deflectentibus; atque hoc ad eos fere litterarum studiosos pertinere videtur, qui aliorum grammaticorum et philosophorum scholis sectisque adhaerebant quam iis, quibus ipse totum se dederat, summa fere admiratione horum magistrorum impletus, Frontonis praesertim, Favorini, Herodis Attici, qui hodie et ipsi satis fere futes, ridicule certe superbi atque inflati nobis videntur; in universum vero illi ab his non magnopere fuerint diversi, quamvis negandum non sit, partim eos nimis rebus fabulosis et nugilibus operam dedisse, studia fere patria contemnentes ac relinquentes et tamquam Graeculos se gestantes.**)

Nemo fere horum maiore *εὐχρηστικῶς* a Gellio tractatur quam 'homo' ille ei 'familiaris', 'in litterarum cultu non ignobilis magnamque aetatis partem in libris versatus', (lib. XIV c. 6) qui ut eum adiuuaret ornaretque eius Noctes librum grandi volumine ei tradiderat 'doctrinae omnigenus', ut ipse dicebat, — ac patet satis malitiose ipsissima hominis verba a Gellio repeti — 'praescatentem', quem sibi elaboratum esse aiebat ex multis et variis et remotis lectionibus, ut ex eo Gellius sumeret quantum liberet rerum memoria dignarum. Accipit ille cupidus et libens tamquam si copiae cornu nactus esset, et recondit se penitus, ut sine arbitris legat.

'At quae ibi', ut iam ipsum loquentem inducamus, ait (l. c. § 3) 'scripta erant, pro Iuppiter, mera miracula! Quo nomine fuerit, qui primus 'grammaticus' appellatus est; et quot fuerint Pythagorae nobiles, quot Hippocratae; et cuiusmodi fuisse Homerum dicat in Vlixis domo *λαύρην*; et quam ob causam Telemachus cubans iunctim sibi cubantem Pisistratum non manu attigerit, sed pedis ictu excitarit; et Euryclia Telemachum quo genere claustrum incluserit; et quapropter idem poeta rosam non norit, oleum ex rosa norit.

*) Praeterea definitionem τῆς καλουμένης χάριτος Favorinianam I 3, 27 propositam fragmentis (inc. sedis fr. 102) inserendam esse sat probabiliter censuit Marres l. c. p. 142 cf. Mercklin ann. phil. suppl. III 678; idemque iudicium ad alios quoque locos adhibendum est cf. eund. p. 677 sq.

**) cf. quae de Gellio dixi in libello Renaissance u. Rococo in d. röm. Literatur p. 35 sqq. coll. Hercherio ibid. comm. p. 50 adn. 100 (add. eiusdem praef. Ps. Plut. de fluv. p. 31).

Atque illud etiam scriptum fuit, quae nomina fuerint sociorum Vlixis, qui a Scylla rapti laceratique sunt; utrum *ἐν τῇ ἔσω θαλάσσῃ* Vlixes erraverit *κατ' Ἀρίσταρχον*, an *ἐν τῇ ἔσω κατὰ Κράτητα*; (§ 4) item et istuc scriptum fuit, qui sint apud Homerum versus isopsephi; et quorum ibi nominum *παραστιχίς* reperiatur; et quis adeo versus sit, qui per singula vocabula singulis syllabis increseat; ac deinde qua ratione dixerit singulas pecudes in singulos annos terna parere; et ex quinque operimentis, quibus Achillis clipeus munitus est, quod factum ex auro est, summum sit an medium; et praeterea quibus urbibus regionibusque vocabula iam mutata sint, quod Boeotia ante appellata fuerit 'Aonia', quod Aegyptus 'Aeria', quod Creta quoque eodem nomine 'Aeria' dicta sit*), quod Attice 'Ακτιή', quod Corinthus 'Ephyre', quod Macedonis 'Ημαθία', quod Thessalia 'Αἰμονία', quod Tyros 'Sarra', quod Thracia ante 'Sithonia' dicta sit*), quod Paeston 'Ποσειδώνιον'.

(§ 5) Haec item atque alia multa istiusmodi scripta in eo libro fuerunt.

Quem cum statim properans redderem: 'ὄναιό σου', inquam, 'doctissime virorum, ταίτης τῆς πολυμαθίας et librum hunc opulentissimum recipe, nil prosus ad nostras pauper-tinas literas congruentem. Nam meae noctes, quas instructum ornatumque isti, de uno maxime illo versu Homeri quaerunt, quem Socrates prae omnibus semper rebus sibi esse cordi dicebat: 'Ὅτι τοι ἐν μεγάροις κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται'.

Quod caput totum fere descripsimus, ut iam unicuique patefiat, quantum ea ratio, qua Favorinum tractatum a Gellio videmus quamque ipsius huius comparationis instituendae causa paulo fusius cum maxime enarravimus, quantum ea, inquam, ratio distet ab eo modo, quo alter ille homo a Gellio inducitur. Sane hic quoque familiarium eius numero ad-scriptus et in litterarum cultu non ignobilis esse dicitur: sed studiorum eius in minutis quibusdam litterarum et antiquitatum Graecarum partim satis sane nugilibus versantium cum fastidio et contentu idem Gellius meminit, qui, etsi non caecus Favorini admirator, ubivis tamen, etiam ubi secundas exadversus Frontonem et Caecilium ei tribuit, summa cum veneratione eius meminit et honorificentissimum de libris, studiis, sermonibus eius iudicium profert. Idem homo, quem candidum, sincerum, integrum semper experti sumus, pro perfido sane habendus esset simulatore, si tam ironice ac malitiose eundem Favorinum notasset, a cuius ore totiens pependerat, quem summa cum adsiduitate usquequaque sectatus erat, cuius laudibus totiens perstrepat. Equidem sane sedulo semper cavi, ne longinqua quae mihi cum Gellio intercedit familiaritas me nimis eius redderet studiosum; at id mihi contendere posse videor, talem perfidiam longe ab eo afuisse.

His vero ipsis satis refutari censeo sententiam a Fr. Nietzsche de Diogenis Laertii fontibus atque inibi de ipso Favorino Arelatensi disputante in mus. phil. vol. XXIV p. 642 sqq. nuper prolatam, ipso sc. hoc capite Favorinum Arelatensem eiusque librum qui *παιδοδαπὴ ιστορία* inscribitur notari, hoc inquam capite, quod ab ipso Gellio inscriptum hoc titulo legimus: 'Cuimodi sint quae speciem doctrinarum habeant, sed neque delectent neque utilia sint' etc. Nietzsche, ut Gellii erga Favorinum sensum aperiret, locum ex Noctium Atticarum praefatione illam variorum titulorum enumerationem proxime inse-quentem profert hunc (§ 11): 'Illi omnes et eorum maxime Graeci multa et varia lecti-

*) Sic nunc cum Nietzsche scribendum esse censeo.

tantes in quas res cunque inciderant alba, ut dicitur, linea sine cura discriminis copiam solam sectati converrebant, quibus in legendis animus ante senio ac taedio langueret quam unum alterumve reppererit quod sit aut voluptati legere aut cultui legisse aut usui meminisse' — at non plenum locum v. d. descripsit; verbis enim ab ipso propositis praecedunt haec: 'Sed ne consilium quidem in excerpendis notandisque rebus idem, quod plerisque illis, fuit'; tum demum pergit Gellius: 'Namque illi omnes' etc. Nonnullos igitur ex iis, quorum libros antea enumeravit, ab huius vituperii communione eximendos putavit: ac non dubito, quin eo pertineant cum summi ii auctores, quos supra enumeravi, cum huius loci mentio fieret, tum Favorinus; ad 'Graecos' certe maxime vituperatos non pertinet homo Arelate oriundus, etiamsi Graeco sermone in libris conscribendis utebatur. Si sic Gellius eruditionem ac doctrinam eius aspernatus esset, si senio ac taedio in libris eius legendis se affici hoc loco diceret, totiens eleganti eius doctrina se delectari animo lubenti antea professus, omnis sane morum eius imago, qualis per universum eius opus existit, concidit atque evanescit. Confitendum sane est, inter argumenta lib. XIV cap. 6 proposita et inter ea quae in Favorini opere tractata esse scimus aliquam extare similitudinem, cuius rei documenta collegit Nietzsche l. c. p. 645 sq., ac si de Gellio nihil compertum haberem nisi ipsum praefationis illum locum atque hoc caput, ratiocinationibus eius sane ingeniosis*) aliquam certe probabilitatem concedendam esse libenter agnoscerem. Nunc vero non possum, quin dicam, haec ad alium quendam grammaticum spectare eumque sane eadem fere partim disquisitionum argumenta amplexum, quae Favorinus quoque amplectebatur,

*) Quamquam his quoque insunt, quae dubitationem moveant, ut eo minuatur argumentationis pondus. 'Neque' enim 'ab Homericarum' inquit Nietzsche, 'quaestionum nugis argutiisque abhorruit Favorinus: si quidem serio cum Gellio disquisivisse dicitur (v. Noct. Att. III 16), cur Homerus Neptunum virgini nuper a se compressae haec dicentem faceret: Odyss. XI 248 ss. (*Χαίρε γυνή φιλόνητι περιπλομένην δ' ἐνιαντοῦ Τέξεις ἄγλαα τέκνον* etc.). At si quid ex eo loco deducendum est, id inde sequitur, 'neque ab Homericarum nugis argutiisque Gellium' abhoruisse, nam is de puerperii tempore disputans: 'quod si' ait (§ 15 sqq.) 'ita (ita est Th. Mommsen) neque ultra decimum mensem fetura mulierum protolli potest, quaeri oportet, cur Homerus scripserit, Neptunum dixisse puellae a se recens compressae *Χαίρε* etc. Id cum ego ad complures grammaticos attulissem, partim eorum disputabant, Homeri quoque aetate, sicuti Romuli, annum fuisse non duodecim mensium, sed decem; alii convenisse Neptuno maiestatique eius dicebant, ut longiori tempore fetus eius grandesceret, alii alia quaedam nugalía. Sed Favorinus mihi ait *περιπλομένην ἐνιαντοῦ* non confecto esse anno, sed adfecto'. In qua re, ut id in transcurso addam, Gellius adnotat Favorinum ipso hoc vocabulo Latino 'adfecto' usum esse non vulgariae significationis, ex usu scil. a Cicerone et veterum elegantissimis observato; quod vero ad rem attinet, iam vides sedulo de loci huius Homericí rationibus quaesivisse ipsum Gellium, complures eum adiiisse ad difficultatem ipsi obortam solvendam grammaticos, nugalibus vero, quae illi ei dixerint, Gellius opponit Favorini auctoritatem atque in ea acquiescit. Tum vero hic locus id ipsum probat, quod alibi etiam videre licet, tantum valere apud Gellium auctoritatem eorum hominum, quos duces studiorum sibi elegerit, ac tantum eum tribuere dignitatis studiis, quae ipse fere illis auctoribus atque antesignanis instituat, ut alia ab his non magnopere distantia despiciat, si ab hominibus diversae alicui grammaticorum sectae ascriptis proferantur. Eo magis vero cavere oportet, ne talia opprobria in eos coniecta esse arbitremur, quibus totum addictum se alibi praestat. Hoc vero loco sane aliquid interesse fatendum est inter Homericorum illorum *ζητημάτων* absurditatem et quaestionem a Gellio propositam, quae certe pertinebat ad enucleandam Homeri sententiam de problemate aliquo ex alio quodam litterarum genere petito, quod Gellius cum maxime pertractabat.

sed etsi familiaritate quadam, non tamen tam arto summae admirationis vinculo cum Gellio coniunctum, talibus potius cum eo condicionibus utentem, quae sine gravi pietatis offensione tale vituperium homini tam candido quam Gellius erat concederent. Ac sane prospexit Nietzscheus tale quid sibi obiectum iri: 'Nemo quidem' ait (l. c. p. 646) 'qui hanc argumentorum collectorum vim acriter perpenderit, nobiscum facere dubitabit: attamen si quis interiorem Gellii traxerit familiaritatem, non facile sane sibi persuaderi patietur, Gellium tale aliquid de Favorino optimo praeceptore scripsisse, quale nosmet e nostra coniectura ei imputamus. Quid, inquit, Gelliumne putabimus speciem doctrinae Favorino exprobrasse, cuius amplam paratamque copiam tam saepe est expertus'. At idem a Gellio iam in prooemio l. l. factum esse censet Nietzscheus. Quod quam parum probari possit, antea vidimus. Quod vero praeterea adicit, quanta lenitate et urbanitate vituperationi Gellius immiscuerit laudem, id sane in prooemii illius locum cadere consentaneum est, in altero vero illo capite verba, quae laudis speciem continent, hominem sc. illum in litterarum cultu non ignobilem fuisse magnamque aetatis partem in libris esse versatum, et ipsa non sine malitia posita sunt, ut eo magis ridiculus fiat homo, qui ex tot libris a se pertractatis nil nisi inania atque inutilia protraxerit. Immo vero inter utrumque locum tantum interest discrimen, ut vel si concedas non sine levi quadam *σιγορεια* cum aliis librorum titulis a summis partim hominibus usurpatis titulum illum Favorinianum positum esse, id magnopere differat a contemptu illo fastidioso, quo commentarios in altero capite commemoratos spernit omnino Gellius atque reicit. Quodsi vero, ut sententiam suam fulciat 'Neque hoc' ait Nietzscheus 'solo casu factum est, ut Favorini nomen in utroque loco omitteretur; id quod modesto Gellii animo probe convenit', hoc ad prooemii locum vix adhiberi poterit, cum is et ad Plinii exemplum conformatus sit et ex ipsorum librorum ibi commemoratorum titulis nomina auctorum a quovis homine litterarum mediocriter gnaro perspicere potuerint; quod vero ad alterum attinet locum, si is ad schedas tantum familiaris cuiusdam spectat, admonitionem quandam continet eius hominis, ut ad studia magis utilia sese conferat, haec vero ex Gellii certe sententia in scriniis retineat; si vero Favorinus eo petitur, cuius *παντοδαπή ιστορία* certe publici iuris facta erat ante Noctes Atticas emissas, vituperio tecto quidem, sed ab hominibus eruditioribus qui Favorini opus nossent primo obtutu ad Favorinum referendo, sane non modestia auctoris, sed summa erga praeceptorem alibi magnis laudibus elatum impietas apparebat. Nec res secus se habet, si vel ad schedas Favorini nondam foras editas Gellium spectasse conicias*), nam ipse Favorinus certe discipulum perfidum et tot beneficiis indignum atque ingratum agnoscere debebat. Id vero provocasse Gellium, ut morum ipsius integritas sive ab universis aequalibus sive ab ipso certe praeceptore dilectissimo merito addubitaretur, id nemo credet, qui 'interiorem Gellii traxerit familiaritatem'. Atque ipse sane Nietzscheus hoc sentire quodammodo videtur, cum addat 'Denique ipsum hoc dici potest, non tam Favorinum quam genus litterarum, cui se addixit, reprehendi, idque a Gellio hac illius capitis inscriptione significari: 'cuimodi sint, quae speciem doctrinarum

*) De Favorini vitae temporibus nil fere nobis traditum est, unde accuratorem notitiam haurire possimus cf. Marres l. c. p. 22 sq.

habeant, sed neque delectent neque utilia sint'; at ipsa haec ante oculos ponuntur exemplis ex uno illo 'familiaris' illius opere petitis. Iam cum eae, quibus opus esse vidit Nietzsche ad sententiam suam commendandam, excusationes ad eam stabiliendam nil prorsus conferant, ipsam eius sententiam, etiamsi sat ingeniose, ut diximus, enucleatam iusto fundamento carere censebimus; nil enim auctori alicui imputare aut inferre licet quod a moribus eius probe ac sincere perpensis atque aestimatis abhorret. Id vero fecisse mihi videtur Nietzsche.

P. P. Vratislaviae m. Febr. a. MDCCCLXIX.

ORDO THEOLOGORUM CATHOLICORUM.

HUGO LAEMMER, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Quaestiones ad eschatologiam spectantes* exponet d. Sat. h. XII. II. In seminario regio theol. cath. *capita S. Concilii Tridentini selecta legenda et explicanda* proponet ac *disputationes de thesibus dogmaticis instituendas* moderabitur d. Lun. h. III et IV. Privatum III. *Dogmatices partem quartam* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII.

IOANNES BAPTISTA BALTZER, Dr. P. P. O. Praelectiones suas suo tempore indicabit.

IOSEPHUS HENRICUS FRIEDLIEB, Dr. P. P. O. Publice I. *Hermeneuticam biblicam una cum arte critica* tradet d. Ven. et Sat. h. X. II. In seminario regio theol. cathol. *sodalium exercitationes in Nov. Test.* moderabitur d. Iov. h. V et VI. Privatum III. *Epistolas S. Pauli ad Ephesios et ad Colossenses* explicabit dieb. Lun. Mart. Merc. h. X.

FRANCISCUS ANTONIUS BITTNER, Dr. P. P. O. Publice I. *Repetitionem totius theologiae moralis compendiarium* cum commilitonibus academiam relicturis instituet dieb. Iov. Ven. Sat. h. IX. Privatum II. *Theologiae moralis partem generalem* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. h. IX.

HUBERTUS IOSEPHUS REINKENS, Dr. P. P. O. Publice I. In seminario regio theol. cath. *exercitationes ad historiam eccles. pertinentes* moderabitur d. Sat. h. XI et XII. Privatum II. *Historiae ecclesiasticae partem tertiam* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI. III. *De vita, scriptis doctrinaque Patrum et scriptorum ecclesiasticorum* disputabit dieb. Iov. Ven. Sat. h. X.

FERDINANDUS ATHANASIUS PROBST, Dr. P. P. O. Publice I. *De arte liturgica* disseret d. Lun. et Mart. h. VII. Privatum II. *Theologiae pastoralis partem alteram* docebit quotidie h. IX.

PAULUS FRANCISCUS SCHOLZ, Dr. P. P. O. Publice I. *Introductionem in singulos Vet. Test. libros* dabit d. Ven. et Sat. h. VIII. II. In seminario regio theol. cath. *sodalium exercitationes in Vet. Testam.* moderabitur die Sat. h. X et XI. Privatum III. *Prophetas minores* interpretabitur dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. VIII.

ADAMUS KRAWUTZCKY, Dr. Gratis I. *D. N. Jesu Christi res credendas docentis rationes* adumbrare perget d. Ven. h. IV. Privatum II. *Theologiae dogmaticae partem alteram (de Deo vero, unico, trino)* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. IV.

FRANCISCUS GUSTAVUS GINELLA, Dr. Gratis I. *Historiam dogmatices* enarrabit d. Mart. h. III. Privatum II. *Dogmatices specialis partem primam* tradet dieb. Merc. Iov. Ven. Sat. h. VII.

ORDO THEOLOGORUM EVANGELICORUM.

EDUARDUS MEUSS, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Exercitationes catecheticas et homileticas* in seminario practico instituendas moderari perget dieb. Lun. et Iov. h. III et IV. Privatum II. *Ethicen theologicam* docebit quinquies per hebdomadam h. IX. III. *Theologiae practicae* eas tradet partes, quae sunt de cultu Dei publico, de ecclesiae regendae ac de evangelii propagandi ratione quinquies per hebdomadam h. VIII.

HERMANNUS FERDINANDUS REUTER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes* seminarii sodalium ad historiam ecclesiasticam pertinentes moderari perget dieb. Lun. h. IV^{1/2}. Privatum II. *Historiam ecclesiasticam aetatis recentioris* enarrabit sexies per hebdomadam h. X. III. *Historiam dogmatum Christianorum* enarrare perget dieb. Merc. Iov. Ven. h. XI.

IULIUS RAEBIGER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes* seminarii regii in V. T. instituendas moderari perget dieb. Sat. h. VIII et IX. Privatum II. *Encyclopaediam theologicam* docebit dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII. III. *Psalmos* interpretabitur quinquies h. IX.

IULIUS KOESTLIN, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes* seminarii ad theologiam systematicam pertinentes moderari perget dieb. Ven. h. III. Privatum II. *Evangelium Ioannis* interpretabitur quinquies per hebdomadam h. VII. III. *Theologiam symbolicam* tradet quinquies per hebdomadam h. VIII.

FRIDERICUS GUILIELMUS SCHULTZ, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes* seminarii regii in Nov. Test. instituendas moderari perget dieb. Mart. h. III. Privatum II. *Evangelium Matthaei* interpretabitur quinquies per hebdomadam h. VIII. III. *Librum Geneseos* interpretabitur quinquies per hebdomadam h. IX.

GEORGIUS LUDOVICUS HAHN, Dr. P. P. O. Publice I. *Apocalypsin Ioannis* interpretabitur dieb. Merc. et Sat. h. XII. Privatum II. *Historiae ecclesiasticae partem priorem* enarrabit quotidie h. X. III. *Epistolam Pauli ad Romanos datam* interpretabitur quinquies diebus h. XI.

CHRISTIANUS FRIDERICUS DAVID ERDMANN, Dr. P. P. O. hon. Ecclesiastico quo fungitur munere prohibitus scholas non habebit.

IOANNES THEOPHILUS GUILIELMUS HENRICUS RHODE, Phil. Dr. Theol. Lic. Gratis. *Epistolas Iacobi et Iudae* interpretabitur dieb. Merc. et Sat. h. XII.

ORDO IURECONSULTORUM.

HERMANNUS IOANNES FRIDERICUS SCHULZE, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Historiam iuris publici Germanici a pace Guestphalica usque ad nostrum tempus* exponet dieb. Lun. et Merc. h. XII. Privatum II. *Ius gentium* docebit dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. IX. III. *Encyclopaediam et methodologiam iuris* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. X.

PHILIPPUS EDUARDUS HUSCHKE, Dr. P. P. O. Publice I. *Ius pignorum et hypothecarum* docebit d. Mart. et Ven. h. XII. Privatum II. *Pandectas iuris civilis excepto iure personarum, obligationum et hereditario* tradet quotidie h. VIII et d. Sat. h. IX. III. *Ius hereditarium* exponet quinis diebus hebdomadis prioribus h. IX.

LUDOVICUS GITZLER, Dr. P. P. O. Publice I. *Doctrinam iuris civilis de obligationibus* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. h. VII. II. *Ius, quod ad personas pertinet*, docebit dieb. Iov. Ven. Sat. h. VII. III. *Processum consistorialem in causis matrimonialibus* tradet d. Lun. et Mart. h. X.

IOANNES ERNESTUS OTTO STOBBE, Dr. P. P. O. Publice I. *Historiam iuris Romani in imperio Germanico* tradet h. const. Privatum II. *Historiam iuris Germanici* dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. X. III. *Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum* exponet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI.

CAROLUS LUDOVICUS DE BAR, Dr. P. P. O. Publice I. *De iudiciis iuratorum* (über Geschwornengerichte) disseret dieb. Ven. et Sat. h. IX. Privatum II. *Ius criminale* docebit sexies per hebdomadam h. VIII.

HENRICUS ROBERTUS GOEPPERT, Dr. P. P. O. des. Publice I. *Disputationes de locis difficilioribus ex corpore iuris civilis selectis* moderabitur binis per hebdomadam horis. Privatum II. *Historiam et institutiones iuris Romani* tradet quotidie h. VIII et IX.

GEORGIUS FRIDERICUS FELIX EBERTY, Dr. P. P. E. des. Publice. *Historiam iuris criminalis* binis per hebdomadam horis postea def. docebit.

ORDO MEDICORUM.

HENRICUS HAESER, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Privatissime et gratis I. *Exercitationes pharmacologicas* instituet d. Lun. et Iov. h. XII. Privatum II. *Pathologiam et therapiam generalem* docebit sexies per hebdomadam h. XI. III. *Encyclopaediam et methodologiam medicam* per primas quinque sexve hebdomades tradet sexies h. IX.

IOANNES CAROLUS LEOPOLDUS BARKOW, Dr. P. P. O. Privatissime et gratis I. *Exercitationes zootomico-practicas* moderabitur quotidie h. def. Publice II. *Anthropologiam seu historiam naturalem generis humani* docebit d. Sat. h. XI. III. *Morphologiam anatomico-pathologicam* exponet d. Mart. et Ven. h. X. Privatum IV. *Anatomen comparativam* tradet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.

HERMANNUS LEBERT, Dr. P. P. O. Publice I. *De morbis organorum uropoeticorum* disseret d. Sat. h. XII. Privatum II. *Pathologiam et therapiam specialem* docebit quinquies per hebdomadam h. XII. III. *Clinicum et policlinicum medicum* moderabitur sexies per hebdomadam h. X $\frac{1}{2}$ — XII.

RUDOLPHUS PETRUS HENRICUS HEIDENHAIN, Dr. P. P. O. Publice I. *De electricitate animali* disseret d. Lun. h. IV. Privatum II. *Physiologiae partem priorem (physiologiam generalem nec non systematis nervosi et musculorum)* tradet quotidie h. VII. III. *Histologiam* docebit d. Merc. et Sat. h. IX. Privatissime IV. a) *cursum microscopicum* offert quater per hebd. h. III et IV. b) *exercitationes experimentales* in instituto physiologico dirigit quotidie horis ante- et pomeridianis.

OTTO SPIEGELBERG, Dr. P. P. O. Publice I. *De uteri morbis* disseret d. Sat. h. VII mat. Privatum II. *Clinicum et policlinicum obstetricio-gynaecologicum* dirigit quotidie h. VIII—IX $\frac{1}{4}$. Privatissime III. *Cursum operationum obstetriciarum* sueto modo instituet h. VII mat.

HENRICUS GUILIELMUS GODOFREDUS WALDEYER, Dr. P. P. O. Publice I. *De hominum parasitis* disseret d. Merc. h. VII mat. Privatum II. *Anatomiam pathologicam generalem* docebit coniunctis obductionum exercitationibus dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VII mat. Privatissime III. a) *cursus anatomiae patholog. practicos* offert d. Lun. et Iov. h. III et IV. b) *exercitationes experimentales* quotidie sueto more moderari perget.

HERMANNUS FISCHER, Dr. P. P. O. Publice I. *De resectionibus* disseret dieb. Merc. et Sat. h. VI vesp. Privatum II. *Cursum operationum chirurgicarum* instituet h. def. III. *Clinicum et policlinicum chirurgicum* moderabitur quotidie h. IX $\frac{1}{2}$ —XI. IV. *Actiurgiam* docebit quinquies per hebd. h. def.

GUILIELMUS HENRICUS CAROLUS GROSSER, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Angiologiam* exponet semel h. def. II. *Constructionem et usum microscopii* demonstrabit dieb. Merc. et Sat. h. III. Privatum III. *Osteologiam et syndesmologiam* tradet dieb. Lun. et Iov. h. VIII.

RICHARDUS FOERSTER, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Policlinicum ophthalmiatricum* moderabitur d. Mart. et Ven. h. V. Privatissime II. *Exercitationes practicas operationum quae in oculo instituuntur* habebit d. Lun. et Iov. h. V.

HENRICUS NEUMANN, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Psychologiam forensem* docebit bis per hebd. II. *De cognoscendis et curandis animi morbis* disseret bis per hebd.

CAROLUS IMMANUEL KLOPSCH, Dr. P. P. E. des. Publice I. *De fracturis et luxationibus ossium* disseret bis per hebd. h. def. Privatum II. *Doctrinam de materia chirurgica seu de instrumentis et fasciis chirurgicis* tradet ter per hebd. h. def. III. *Chirurgiam generalem* docebit quater per hebd. h. def.

RUDOLPHUS VOLTOLINI, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Anatomen organi auditus quoad morbos eiusdem* docebit d. Lun. h. IV. Privatum II. *Pathologiam et therapiam specialem morborum aurium* docebit d. Merc. et Ven. h. IV.

THEOBALDUS BASILIUS PAULUS REYMANN, Dr. Valetudine impeditus lectiones non habebit.

ARMINIUS IULIUS PAUL, Dr. Gratis I. *De herniis* disseret semel per hebd. h. IV. Privatum II. *Chirurgiae specialis partem I. de laesionibus et morbis apparatus motorii chirurgicis* tradet quinquies per hebd. h. IV.

GEORGIUS LEWALD, Dr. Gratis I. *Artem formulas medicas rite concinnandi* exponet d. Sat. h. IV. Privatum II. *Universam materiam medicam cum demonstrationibus pharmacologicis coniunctam* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IV.

RAPHAEL FINCKENSTEIN, Dr. Gratis I. *Biologiam* tractabit bis per hebd. h. def. Privativum II. *Hodegeticon et encyclopaediam medicinae* docebit binis dieb. h. def.

GUILELMUS ALEXANDER FREUND, Dr. Gratis I. *De morbis puerperarum* disseret d. Merc. h. V. Privativum II. *Exercitationes diagnosticas gynaecologicas* moderabitur dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. III.

LEOPOLDUS AUERBACH, Dr. Privativum. *Embryologiam* tractabit bis per hebd.

HERMANNUS FRIEDBERG, Dr. Gratis I. *Medicinam forensem* tradet, adiunctis demonstrationibus dieb. Lun. Mart. Iov. h. III (demonstrationes h. def. instituentur). II. *Hygienes publicae et medicinae politicae partem generalem* docebit d. Merc. et Sat. h. III.

OSCARUS WYSS, Dr. Gratis I. *De usu disquisitionum chemicarum et microscopiarum diagnostico* disseret die Mart. hora V. Privativum II. *De usu physices ad diagnosing morborum* disseret d. Lun. et Ven. h. V. III. *De morbis puerorum* disseret bis per hebd.

HERMANNUS COHN, Dr. Gratis I. *De perspicillis* disseret semel per hebd. h. def. Privativum II. *Exercitationes ophthalmoscopicas* instituet bis per hebd. h. def.

AEMILIUS RICHTER, Dr. Gratis I. *De resectionibus* disseret semel per hebd. h. def. Privativum II. *Ossium fracturas, luxationes et deformitates* tradet ter per hebd. h. def.

HENRICUS ROBERTUS GOEPPERT, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes pharmacologico-microscopicas* in museo botanico moderabitur d. Merc. h. XII. Privativum II. *De plantis officinalibus et earum viribus productisque secundum familias naturales adiunctis* in museo et horto botanico demonstrationibus disseret dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X, die Lun. h. VI in horto botanico.

ORDO PHILOSOPHORUM.

AUGUSTUS ROSSBACH, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Seminarii philologici regii exercitationes* reget d. Ven. h. VII et VIII. II. *Societatis archaeologicae exercitationibus* praeerit d. Iov. h. VIII. Privativum III. *Artis grammaticae Graecae partem alteram* pertractabit d. Lun. Mart. Merc. Iov. h. VII. IV. *Aeschyli Eumenides de fabulae indole atque arte praefatus* interpretabitur d. Lun. Mart. Merc. h. VIII.

PETRUS IOSEPHUS ELVENICH, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes dialecticas* moderabitur semel per hebd. hora postea indicanda. Privativum II. *Psychologiam* explicabit dieb. Lun. Mart. Merc. h. III. III. *Logicam* tradet dieb. Iov. Ven. Sat. h. III.

CAROLUS IACOBUS LOEWIG, Dr. P. P. O. Publice I. *De analysi chemica, quam vocant quantitativam*, disseret ter per hebd. h. XII. Privativum II. *Chemicam organicam* docebit et *experimentis* illustrabit senis dieb. h. VIII. III. *In laboratorio chemico operam daturis* aderit quinquies per hebd. ab h. IX usque ad h. XII et ab h. II usque ad h. V.

CHRISTOPHILUS IULIUS BRANISS, Dr. P. P. O. Publice I. *De methodo speculativa* disseret d. Ven. h. II. Privatum II. *Metaphysicam* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. II.

HENRICUS ROBERTUS GOEPPERT, Dr. P. P. O. Publice I. *Excursiones, quas vocant, botanicas in agro Fratislaviensi* instituet d. Sat. h. III. Privatum II. *Botanicen generalem* explicabit dieb. Lun. Mart. Iov. h. XI et d. Ven. h. VI in horto botanico. III. *Botanicen specialem vel systematicam* explanabit cum expositione familiarum naturalium die Merc. et Ven. h. XI atque d. Iov. h. VI in horto botanico.

NB. Eiusdem lectiones, quae ad medicinam pertinent, scholis medicorum sunt adiectae.

ADOLPHUS EDUARDUS GRUBE, Dr. P. P. O. Publice I. *Demonstrationes zoologicas* instituet d. Iov. h. III. Privatum II. *Zoologiae partem primam* tradet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. X. III. *Exercitationes in animalibus rite distinguendis et dissecandis* moderabitur d. Merc. h. XI.

ADOLPHUS FRIDERICUS STENZLER, Dr. P. P. O. Publice I. *Grammaticam linguae Sanscritae* docebit d. Lun. et Iov. h. III. II. *Exercitationes linguae Sanscritae* continuabit d. Lun. et Iov. h. IV.

IOANNES LUDOVICUS TELLKAMPF, Dr. P. P. O. Publice I. *Disputationes de quaestionibus politicis* instituet hor. audit. comm. II. *Scientiam earum rerum, quae ad iuris administrationem pertinent*, tradet d. Merc. h. XII. Privatum III. *Politicen* docebit una cum uberiore *politiae (Polizei)* explicatione quinquies per hebdomadam h. XI.

RICHARDUS ROEPELL, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes seminarii historici* moderari perget bis per hebdomadam. Privatum II. *Historiam Germaniae inde ab anno 1789* quinquies per hebdomadam tradet h. XII.

FERDINANDUS ROEMER, Dr. P. P. O. Publice I. *Geognosiam Silesiae* exponet d. Merc. h. V. Privatum II. *Mineralogiam* docebit quinquies per hebdomadam h. IX. III. *Palaeontologiam* docebit quinquies per hebdomadam h. VII mat.

GUILELMUS IUNKMANN, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii regii historici exercitationes* reget hor. def. II. *Historiam expeditionum a cruce signatis factarum et coloniarum eo tempore conditarum* enarrabit bis per hebdomadam hor. def. Privatum III. *Historiam medii aevi inde a temporibus Friderici I. imperatoris* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VIII.

MARTINUS HERTZ, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii philologici exercitationibus* praeerit d. Sat. h. X et XI. Privatum II. *Philologiae historiam universam* adumbrabit dieb. Merc. Iov. Ven. Sat. h. IX.

IOANNES GODOFREDUS GALLE, Dr. P. P. O. Publice I. *Sectiones conicas* explicabit dieb. Lun. et Iov. hora V. Privatum II. *Astronomiae sphaericae partem alteram (practicam)* tradet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.

AUGUSTUS SCHMOELDERS, Dr. P. P. O. Publice I. *De Hebraeorum poesi et re metrica* disseret d. Lun. et Iov. h. XI. II. *Grammaticam linguae Syriacae* docebit d. Mart. et Ven. h. XI. III. *Scriptores Arabicos tum faciliores intellectu tum difficiliore alternis horis* explicabit dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. h. II. IV. *Sadii Bustanum* interpretabitur bis per hebdomadam.

HENRICUS EDUARDUS SCHROETER, Dr. P. P. O. Privatissime et gratis I. *Exercitationes mathematicas* in seminario physico-mathematico moderari perget semel per hebd. h. def. Privatim II. *Statices et mechanices elementa* docebit d. Merc. et Sat. h. X. III. *Theoriam functionum ellipticarum* tradet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X.

CAROLUS NEUMANN, Dr. P. P. O. Privatissime et gratis I. *Disputationes de rebus Graecorum* moderabitur bis per hebd. Publice II. *Res a Romanis secundo a. Chr. n. saeculo gestas* enarrabit ter per hebd. Privatim III. *Graeciam antiquam* describet quater per hebd.

OSCARUS AEMILIUS MEYER, Dr. P. P. O. Privatissime et gratis I. *Seminarii physico-mathematici exercitationes* moderari perget d. Ven. h. V. Publice II. *Virtutivicarum conservandarum principium experimentis, non calculis* illustrabit d. Mart. h. V. Privatim III. *Physicam experimentalem* tradet dieb. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII.

HENRICUS RUECKERT, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes Germanisticas* more sueto moderari perget d. Lun. h. VIII. Privatim II. *Nibelungorum carmen* interpretabitur dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII.

THEODORUS POLECK, Dr. P. P. O. des. Publice I. *Chemiae analyticae partem, quae „Mass-Analyse“ vocatur*, docebit bis per hebd. h. VII mat. Privatim II. *Chemiam pharmaceuticam anorganicam* tradet et *experimentis* illustrabit sexies per hebd. h. IX. III. *Toxicologiam chemico-forensem* docebit bis per hebd. h. VII mat. IV. *In laboratorio instituti pharmaceutici exercitationes chemicas ad pharmaciam, chemiam forensem, hygienam publicam spectantes* moderabitur quinquies per hebd. ab h. IX usque ad h. XII et ab h. II usque ad h. V.

AUGUSTUS REIFFERSCHIED, Dr. P. P. O. des. Publice I. *Seminarii regii philologici exercitationibus* praeerit bis per hebd. h. p. i. II. *Ciceronis epistolas selectas* interpretabitur d. Lun. et Mart. h. X. Privatim III. *Mythologiam et antiquitates sacras Romanorum* tradet d. Lun. et Mart. h. IX, d. Merc. et Iov. h. X.

WLADISLAUS NEHRING, Dr. P. P. O. Publice I. *Grammaticam linguae Polonicae et linguae Palaeoslavicae comparando* docere perget semel per hebd. Privatim II. *Litterarum in Polonia historiam inde a saec. XI* narrabit quater per hebd.

EDUARDUS MAGNUS, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Scriptores Arabicos tum faciliores, tum difficiliore ad intelligendum, inter eos Maimonidis librum, titulo: More Nebochim insignitum, commilitonibus proponet interpretandos*, quater per hebd. h. def. Privatim II. *Scriptores Syriacos* explicabit ter per hebd. h. def.

FERDINANDUS IULIUS COHN, Dr. P. P. E. des. Publice I. *De nutritione plantarum* disseret. Privatim II. *Elementa botanices generalis* docebit quater per hebd. III. *Plantarum familias maxime notabiles* adumbrabit quater per hebd. Privatissime IV. *In instituto phytophysiologico operam daturis* aderit.

ARMINIUS MARBACH, Dr. P. P. E. des. Publice I. *De luminis polarisatione* disseret bis per hebd. Privatim II. *Physicam* docebit et *experimentis* illustrabit quinquies per hebd. h. XII.

RICHARDUS COLMARUS GRUENHAGEN, Dr. P. P. E. des. Privatissime et gratis I. *Exercitationes historico-diplomaticas* instituet d. Merc. h. II et III. Privatim II. *Propaedeuticam historicam* tradet d. Mart. et Ven. h. VII mat.

PAULUS GUSTAVUS HENRICUS BACHMANN, Dr. P. P. E. des. Publice I. *Analysin arithmeticae sublimiori applicatam* docebit d. Merc. h. VIII et IX. Privatum II. *Calculus integram* exponet dieb. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XI.

MARTINUS WEBSKY, Dr. P. P. E. des. Privatissime et gratis I. *Exercitationes mineralogicas* moderabitur d. Merc. h. III. Privatum II. *Dichotomiam mineralogicam* docebit dieb. Mart. Iov. Ven. h. XII.

GUSTAVUS GUILIELMUS KOERBER, Dr. P. Privatum. *Lichenologiam* docebit ter per hebd. h. def.

GUSTAVUS FRIDERICUS GUILIELMUS SUCKOW, Dr. Valetudine etiam nunc impeditus lectiones non habebit.

IMMANUEL OGINSKI, Dr. Gratis I. *Initia philosophiae* aperiet d. Lun. et Mart. h. IV. Privatum II. *Paedagogices historiam* tradet d. Merc. et Iov. h. IV. III. *De personae idea, sive de peculiari atque sacrosancta cuiusvis hominis natura* disseret d. Ven. et Sat. h. IV.

FRIDERICUS HERMANNUS BERTHOLDUS RUMPELT, Dr. Per aestatem lectiones non habebit.

FRIDERICUS GUILIELMUS PFEIFFER, Dr. Per aestatem lectiones non habebit.

MAXIMILIANUS THEODORUS KAROW, Dr. Gratis I. *Historiam poesis et artis scaenicae gentium recentiorum Europae* enarrabit d. Merc. et Sat. h. XII. II. *In explicandis selectis capitibus et soluta et ligata oratione ab auctoribus Italis, Hispanis, Lusitanis conscriptis, praemissis grammatices adumbrationibus, more solito* perget quotidie h. VI mat. III. *Linguae Rhaeto-Romanensis institutiones* tradet et libros „*Chronica Rhetica componūda da Nott da Porta (Scuol 1742)*“ et „*Poesias da Zaccaria Pallioppi (Coira 1864—1868)*“ interpretabitur d. Merc. et Sat. h. VII mat. IV. *Linguae Daco-Romanensis sive Valachicae institutiones* tradet ac nuntios diurnis Valachicis mandatos, et qui ad rem publicam tractandam pertinent et iucundos, elegantes delectationique natos, nec non selectas cantilenas populares epicas duce libro „*Lepturarii Ruminesc de Arune Pumnul (Vieanna 1864)*“ explicabit d. Lun. et Iov. h. VII mat. V. *Grammaticam linguae Turcicae* docebit atque narratiunculas, quae *Latha'if-i Chodscha Nasr-ed-din (Bulak 1254 p. f. M.)* inscribuntur, et odas Bakii pulcherrimas explanabit d. Mart. et Ven. h. VII mat.

CAROLUS ALBERTUS SCHERNER, Dr. Gratis. *Shakespearii tragoediam „König Lear“* psychologicè explicabit semel per hebd.

SIEGFRIEDUS FRIEDLAENDER, Dr. Gratis I. *Theorias chemicas* docebit semel per hebd. Privatum II. *De technologia rustica* disseret bis per hebd. III. *Analysin technicam* tractabit bis per hebd.

ALWINUS SHULTZ, Dr. Gratis. I. *De vitis atque operibus celeberrimorum pictorum* disseret binis per hebd. h. II. *De ratione atque essentia artis* disputabit bis per hebd. III. *Exercitationes archaeologicas practicas* instituet bis per hebd. Privatum IV. *Elementa palaeographiae latinae medi aevi* tradet bis per hebd.

THEODORUS WEBER, Dr. Privatum. *Historiam philosophiae Graecorum inde ab Aristotele usque ad finem* tradet dieb. Mart. Iov. Ven. h. IV.

THEODORUS LINDNER, Dr. Gratis I. *Historiam politicam papatus saec. XIV et XV.* enarrabit binis per hebd. h. II. *De fontibus historiae Germanorum medi aevi* disseret semel per hebd.

WERNHERUS SCHMID, Dr. Gratis I. *Capita selecta chemiae physicae* tradet et *experimentis* illustrabit. Privatum II. *Chemiam organicam* docebit. III. *Cheminam physiologicam* docebit. IV. *Medicis analysin chemicam* tradet et in laboratorio operam daturis aderit.

RICHARDUS FOERSTER, Dr. Ex itinere redux lectiones indicabit.

IULIUS ZUPITZA, Dr. Gratis I. *Historiam fabularum Germanorum heroicarum* enarrabit binis per hebd. h. Privatisime et gratis II. *Exercitationes theodiscas* binis per hebd. horis instituet *Müllenhoffi librum secutus 'altdeutsche sprachproben'* Berolini a. 1864 apud Weidmannos editum.

EXPEDITUS BAUMGART, Dr. Gratis I. *Artis harmonicae partem alteram* tradet bis per hebd. II. *Organo canendi artem* docebit bis per hebd.

IULIUS SCHAEFFER, Dr. Gratis I. *Historiae cantus ecclesiastici evangelici primam partem* enarrabit d. Lun. h. III. II. *Artem pluribus vocibus concinendi* docebit die Sat. h. III et IV.

LECTORES LINGUARUM.

AUGUSTUS THEODORUS PEUCKER, Dr. Gratis I. *Bizi Neruli Aspasiam* interpretabitur d. Mart. et Ven. h. XI. Privatum II. *Grammaticam linguae Graecae vulgariae* docebit d. Mart. et Sat. h. XI.

ARMINIUS EDMUNDUS OTTOMARUS BEHNSCH, Dr. Gratis I. *Shakespearii Hamletum* interpretabitur bis per hebd. Privatum II. *Elementa linguae Anglicae* tradet bis per hebd.

IOANNES NICOLAUS FRITZ, Lect. Gratis I. *Linguae Polonicae grammaticam* docebit atque *exercitationes voce et litteris vertendi* instituet duce libello suo, in quo linguae Polonicae elementa traduntur, bis per hebd. II. *Cum commilitonibus librum aliquem Polonicum* leget et interpretabitur semel per hebd. h. def.

CAROLUS FRANCISCUS LUDOVICUS DANIEL FREYMOND, Lect. Gratis I. *Artem poeticam, quam Nicolaus Boileau scripsit, cum commilitonibus* leget ac de auctoris operibus disseret, semel per hebd. h. def. Privatum II. *Grammaticam linguae Francogallicae* docebit bis per hebd. h. def. Privatisime III. *Nonnullas fabulas a Ponsardo scriptas* cum commilitonibus leget, bis per hebd. h. def.

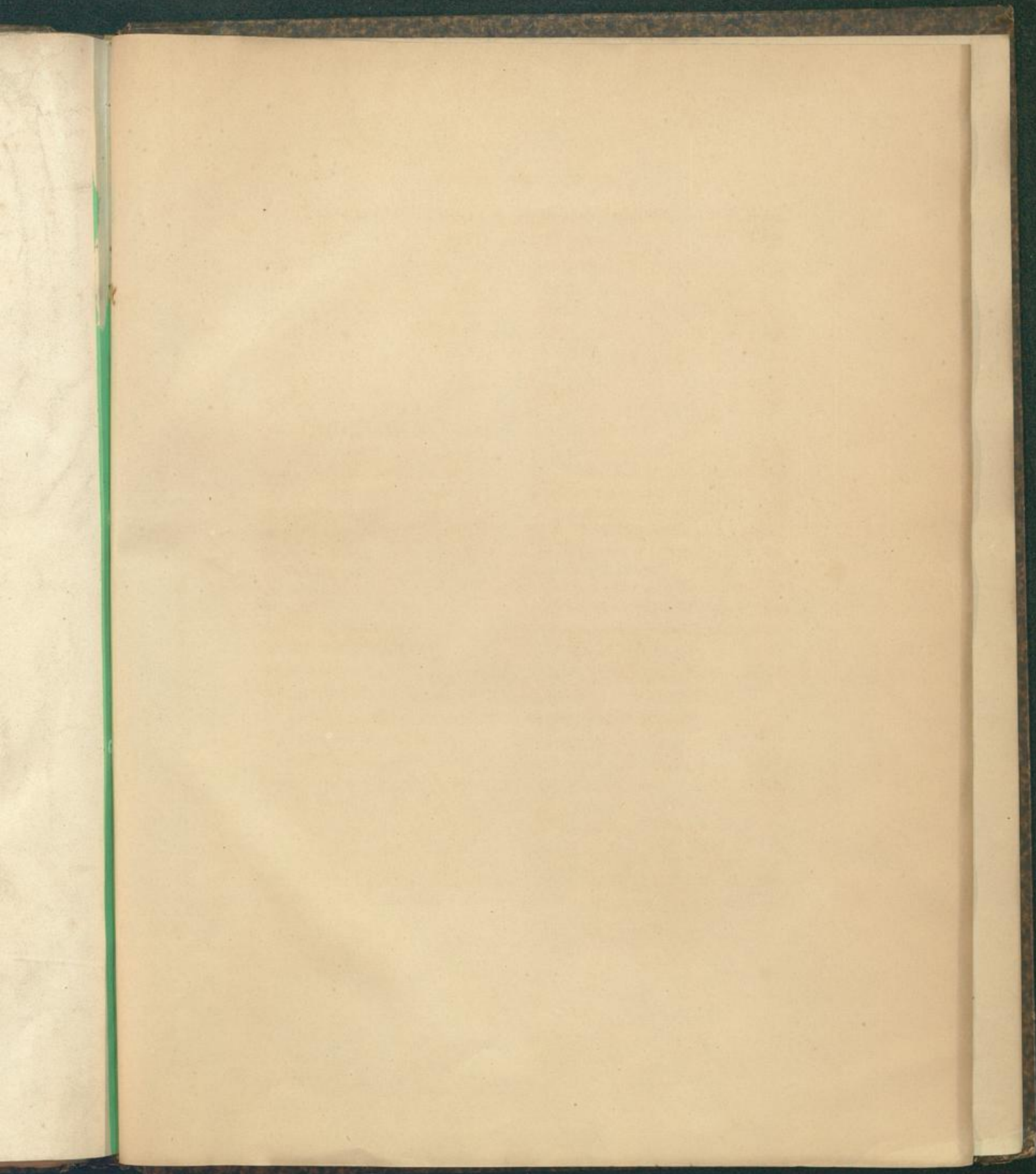
VINCENTIUS KRAINSKI, Dr. Lect. hon. Gratis I. *Linguam Polonicam* docebit bis per hebd. II. *Linguam Russicam* docebit bis per hebd. III. *Litteraturam Polonicam* explicabit bis per hebd. IV. *Litteraturam Slavicam* explicabit bis per hebd. V. *Eloquentiam Polonicam* tradet bis per hebd.

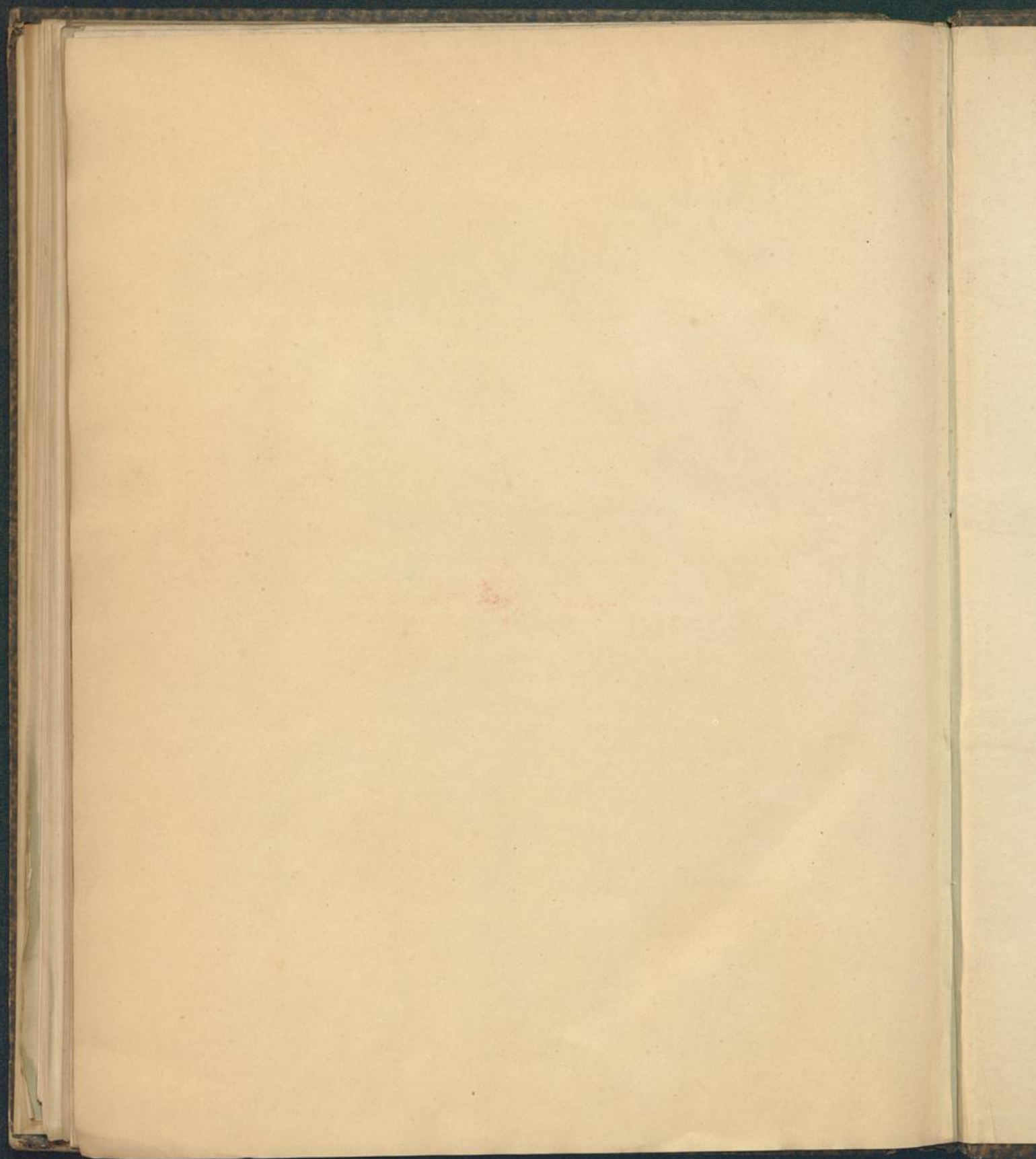
Artem vel graphide delineandi vel penicillo imitandi docebit *Siegert*, rerum, quae ad physica pertinent, delineandarum artem *Assmann*, taxidermiam *Tiemann*, artem equitandi *Preusse*, batuendi *Pfeifer*.

Bibliothecae Academicae lecturis patebunt diebus Lun. Merc. Iov. Sat. h. II. et III., libros petitis et reddituris dieb. Mart. Merc. Ven. Sat. hor. XI. Leges indicat scheda in cenaculo studiis dicato proposita. Bibliotheca Studiosorum propria patebit dieb. Mart. Merc. Ven. Sat. ab h. II. usque ad h. V. Reliquae huius urbis bibliothecae, Rhedigerana cum Burgiana consociata, item ea, quae fuit ad aedem S. Bernardi, denique tertia, quae ad aedem S. Mariae Magdalенаe fuit, in novam curiam translatae patebunt quotidie ab hora X. ad h. II.

Collectiones rerum et instrumentorum ad physicam, astronomiam, anatonem, physiologiam, zoologiam, mineralogiam pertinentium, laboratorium chemicum, artis et antiquitatum Museum et pinacotheca inspicendi venia suo loco et tempore impetrata monstrabuntur. Hortus botanicus diebus omnibus praeter dominicos patebit; iis rei herbariae studiosis, qui per hiemem plantarum hibernacula in hortis posita adire cupiverint, certis horis eius rei ab hortorum direttore potestas fiet.

Ordinis evang. theol. commilitonibus secundum statuta stipendii Caussiani nuntiatur, proximo semestri hiberno exeunte praemia ex hoc stipendio proposita legitime petentibus distributum iri. Qua de re suo tempore ordo theol. evang. maxime reverendus certiores eos faciet litteris ad valvas publicas affigendis.

Dd, 418^{II}

